

maar al spoedig verlaten, richting weer heeft willen volgen. Want Vermeer is niet boven de begeerten verheven (hij is sensueel, en zijn heele kunst is op het sensueele gegrondvest), alleen boven den strijd. En zeker zal de jonge vrouw, die vóór hem zat, zich niet voortdurend als een stilleven jegens hem hebben gedragen, en hare vrouwelijke bekoring bij tijden hebben laten gelden.

En dat hij niet onaandoenlijk was voor vrouwelijke actieve bekoorlijkheid, heeft hij getoond in zijn Guitaarspeelster (in een Amerikaansche collectie), welke jonge vrouw met hare uitdagende speelsheid geen passieve charmeuse is, maar een vrouw, die weet te charmeeren.

Waar alle andere schilders-tijdgenooten verschillende phases door hebben gemaakt, verschillende geestelijke phases, daarbij telkens aan één geestelijken kant het rijk alleen latend, daar zou het al een wonder wezen, zoo Vermeer daarvan vrij was gebleven. Vermeer zal echter het weergeven van al wat den schilder in den vleeze attakeert, dus uit zijn contemplatief evenwicht brengt, principieel zooveel mogelijk hebben gemeden, omdat het een storende factor zou worden in de richting, door hem als kunstenaar gekozen.

Men moet Franschman wezen (bijzonder literair van aanleg niet alleen, maar bovendien bezeten van een manie voor het literaire, óók in de Beeldende Kunsten), om het te kunnen betreuren, dat Vermeer, na een paar jeugdwerken, in een ander, het zuiver-realistische genre is overgegaan, waarbij de „verbeelding” (l'imagination) werkeloos moest blijven en ook geen gelegenheid kreeg zich te ontwikkelen tot een kwaliteit. De Christus op zijn mogelijken eersteling (Christus bij Martha en Maria), waar de Fransche critiek zich vol verrukking op beroept, is gewoonweg letterlijk overgenomen van een Napolitaansch schilderij; is dus een copie. Op die wijze is het gemakkelijk den dramaticus spelen, z.g.n. „geestelijk” werk te leveren!

Wat Vermeer er op lateren leeftijd van terecht bracht, toen hij daarin eens zich zelf was, kan worden beoordeeld in zijn Allegorie van het N.T., een jammerlijk theatraal fiasco. Wij, Nederlanders, hebben alle reden, niet dol te wezen op het literaire bij onze genre-schilders, die daarvoor nu eenmaal niet in de wieg waren gelegd. „Verbeelding” is een factor van den geest, niet van het gemoed, en (daarom?) niet onze sterkste kant. En hadden anderen nog eenige mate van „verbeelding” (Jan Steen b.v., mits hij niet Bijbelsch-historisch of mythologisch werd, doch in het realistisch-humoristische bleef, zooals in het verrukkelijke stuk „de Gevolgen der Onmatigheid”, dat niet een zóó, in zijn geheel, gezien geval is, maar uit geziene onderdeelen is samengesteld), Vermeer's „verbeelding” was volkomen nihil. Er is dus niets